

Список использованной литературы:

- Брушлинский А.В. Проблемы психологии субъекта. – М.: Институт психологии РАН, 1994. – 402с.
- Александров А.А. Современная психотерапия // СПб, 1997.
- Собчак А.А. О некоторых спорных вопросах общей теории правовой ответственности// Правоведение. – 1968г. - №1 – С. 55 – 60.

Сербін-Жердецька Інна Анатоліївна, м. Одеса, аспірантка Одеського національного університету імені І.І.Мечникова

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄВОГО ВИБОРУ ОСОБИСТОСТІ

Вибір є надзвичайно складним і багатоаспектним психологічним феноменом, оскільки саме життя є результатом життєвих виборів, які щогодини робить особистість; життєвий вибір людини має потужні рушійні і спрямовуючі сили, регулятивні можливості. Проблеми психологічних механізмів життєвого вибору на сьогодні актуальні в області екзистенціальної, теоретичної, практичної психології, є нагальними питаннями психології особистості. Вивчення проблеми вибору представлено у вітчизняній психології в різних аспектах. Вибір розглядається як складова життєвого шляху особистості (С.Л. Рубінштейн, В. С. Мухіна, О.Г. Асмолов та ін.); як спонукання до акме (О.О. Бодальов, О.О. Деркач та ін.); як концептуальне поняття теорії ухвалення рішень (Т. В. Корнілова); як внутрішня діяльність (Д.О. Леонт'єв). Останніми роками з'явилися роботи, в яких підкреслюється значущість вивчення ціннісних підстав вибору (В. В. Знаков); відзначається, що вибір пов'язаний з усвідомленням, реалізацією власного потенціалу і визначається внутрішньою позицією особистості, її ціннісними орієнтаціями (В. С. Мухіна). Невеликою кількістю робіт представлені дослідження операціональної структури вибору життєвого шляху, стратегій його реалізації (Д.О.Леонт'єв, О.Ю. Мандрикова, Л.І. Дементій). Все це дозволяє нам визначити життєвий вибір людини як вибір у біфуркаційній точці життєвого шляху, що є суб'єктивним процесом і результатом мотивованого ранжирування цінностей і

переваги інтернальної відповідальності, незмінно супроводжується певними відчуттями (емоціями), вольовими зусиллями і когніціями. Але життєвий вибір залежить не лише від знання, свідомості, самосвідомості, але й від особистості в цілому. Життєві рішення як відповідь особистості на ті або інші обставини і події є ефектом цілісної структури особистості, яка заломлює, опосередковує усі зовнішні дії — події і обставини життя. Життєві вибори, що ініціюються самою особистістю, у більшості випадків цілком відповідають її характеру і загальній її структурі, хоча людина може долати саму себе і здійснювати вчинки усвідомлено усупереч своєму характеру.

Життєвий вибір виконує низку функцій: адаптивну (вибір, актуалізований будь-якими об'єктивними обставинами, дозволяє людині пристосуватися до умов, що змінюються); гностичну (пізнаючи наявні в її розпорядженні (доступні) можливості для вибору, людина пізнає об'єктивну дійсність, навколишній світ); аксіальну (пізнані можливості оцінюються, ранжируються і ієрархізуються відносно індивідуальних ціннісних орієнтацій суб'єкта, моральних імперативів та систем цінностей, що існують в соціумі); дозвільну (предметом вибору є вирішення будь-якого можливого протиріччя – вибирається одна можливість і відкидаються інші); регулятивну (здійснення людиною виборів в самих різних сферах її життєдіяльності з урахуванням об'єктивних обставин з метою реалізації образу бажаного результату (дозволу) ситуації вибору стає регулятором поведінки і конкретних дій того, хто вибирає); акмеологічну (вибір сприяє тому, що людина піднімається на більш високий рівень свого розвитку, розширює і поглиблює досвід рішення проблем).

Аналіз наукових першоджерел дозволяє виділити наступні види життєвих виборів, які є для суб'єкта життєвими: професійні, особистісні, екзистенціальні, моральні, соціальні.

Життєвий вибір детермінується структурою особистості і опосередковується усією системою властивостей людини, включаючи індивідні (стать, вік), особистісним механізмом життєвого вибору є певна відповідність цінностей, що лежать в основі вибору, і способів ухвалення рішення. Кінцевим результатом життєвого вибору є вчинок, що реалізовує прийняте рішення. Ця остання фаза має практичний характер і неможлива без вольових зусиль. Але не менш важливо, що

мінняється ставлення особистості до себе: правильне рішення життєвої проблеми, що відкриває нові життєві перспективи, затверджує цінності особистості, підвищує у неї рівень самоповаги, упевненість у своїх силах, зміцнює принципи життя. Вчинок відкриває самому суб'єкту його досі приховані душевні і духовні потенціали і тим самим вносить зміни в його самосвідомість, образ Я.

Різні типи особистостей здійснюють життєві вибори по-різному: відповідно до загального задуму, особистої життєвої програми, життєвого плану; відповідно до приписів суспільства, соціальної програми; ситуативно, не заглядаючи уперед, підкоряючись актуальній потребі в конкретній ситуації; деякі ж взагалі вважають за краще не бачити проблем і нічого не вирішувати.

Способи постановки і рішення життєвих завдань при здійсненні життєвого вибору є психологічним механізмом життєдіяльності особистості на життєвому шляху, тобто і особистісного розвитку:

Таким чином, життєвий вибір людини визначається не лише об'єктивними обставинами, ситуацією вибору, але і самим суб'єктом вибору, його ментальністю. Суб'єктивні складові вибору містять окремі характеристики, які настільки тісно взаємозв'язані між собою, що це дозволяє говорити про їх системний вплив на життєвий вибір людини.

Література:

- Абульханова-Славская К.А. Время личности и время жизни /К.А. Абульханова-Славская, Т.Н. Березина. - Спб.: Алетейя, 2001. - 304 с.
- Бодалев А.А. Вершины в развитии взрослого человека/А.А. Бодалев. – Спб.: Питер, 2007. – 215 с.
- Леонтьев Д.А. Психология смысла /Д.А. Леонтьев. – М.: Смысл, 2003. – 478 с.

Ташматов В'ячеслав Абдулаєвич, м. Одеса, аспірант кафедри диференціальної і спеціальної психології ОНУ імені І.І.Мечникова

ПЕРСИСТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ОСНОВА ІІІ ЗРІЛОСТІ

У вузькому смислі persistent перекладається українською мовою як